

SUPREMAȚIA CONSTITUȚIEI REPUBLICII MOLDOVA: DE LA CONSACRARE LA REALIZARE

Ana-Maria HÎNCU,

Facultatea Drept

CZU: 342.4:342.72/.74(478)

anamariahincu0903@gmail.com

O constituție poate fi recunoscută ca lege supremă a unui stat, dacă ea corespunde unor constante: este o expresie a voinței poporului, sediul drepturilor și libertăților cetățenești [1, p.217], determină funcțiile și atribuțiile ce revin autorităților publice [2, p. 263] și furnizează principiile directe pentru asigurarea ordinii juridice. Supremația constituției este asigurată printr-un șir de garanții, precum:

- *îndatorirea fundamentală a cetățeanului de a respecta Constituția.* La asigurarea supremației constituției pot și trebuie să participe și cetățenii [3, p. 444]. Probleme pe care le-am identificat în acest segment sunt: inexistența unei astfel de îndatoriri fundamentale în textul Constituției Republicii Moldova și lipsa culturii juridice în rândul cetățenilor;
- *controlul general al aplicării constituției.* Ne referim la supravegherea generală a aplicării prevederilor constituționale în activitatea cotidiană a autorităților publice;
- *controlul constituționalității legilor.* Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională. O hotărâre ce reprezintă un exemplu concludent în exercitarea voinței poporului este Hotărârea Curții Constituționale cu privire la restabilirea dreptului cetățenilor de a-și alege președintele [4]. De asemenea, identificăm și Hotărârea nr. 17 din 19 mai 2016 cu privire la omisiunea legislativă din cadrul art. 191 Cod de procedură penală care reglementează eliberarea provizorie sub control judiciar, dar fără un termen maxim pentru care să poată fi dispusă această măsură preventivă, astfel încălcându-se dreptul fundamental la circulație [5].

Totodată, facem referire și la Avizul Curții Constituționale din 15 aprilie 2021 cu privire la dizolvarea parlamentului justificat de imposibilitatea formării guvernului. Conform art. 134 alin. (3) al Constituției Republicii Moldova: Unica autoritate care asigură supremația Constituției este Curtea Constituțională, astfel acest aviz a fost adoptat legitim și legal [6]. Pe de altă parte, se identifică problema nerespectării obligativității hotărârilor Curții Constituționale, după ce deputații și-au susținut votul de neîncredere față de judecătorii Curții Constituționale [7], fapt care din nou vine asuprire a supremației Constituției.

Includem cele mai semnificative încălcări ale Constituției Republicii Moldova: art. 1, art. 3, art. 11 – despre suveranitatea, independența, indivizibilitatea și inalienabilitatea statului, dar și interzicerea dislocării trupelor militare de pe teritoriul altor state pe teritoriul Republicii Moldova, articole încălcate flagrant de autoritățile din stânga Nistrului.

Subliniem că ideea asigurării supremației Constituției Republicii Moldova este o premisă pentru edificarea statului de drept, căci art. 1 care consemnează faptul că Republica Moldova este un stat de drept, la moment înfățișează o normă-scop.

Astfel venim cu un șir de recomandări privind aspectele ce ar contribui la asigurarea supremației constituției: dezvoltarea culturii juridice în rândul cetățenilor, responsabilitatea autorităților publice de a supraveghea aplicarea normelor constituționale în domeniul lor de activitate, recunoașterea puterii de jurisdicție a Curții Constituționale, responsabilitatea acesteia de a verifica constituționalitatea unor prevederi existente care conțin omisiuni legislative susceptibile să afecteze drepturile fundamentale, consolidarea statutului și crearea condițiilor prielnice pentru edificarea statului de drept.

Referințe:

1. IONESCU, Cr. *Tratat contemporan de drept constituțional contemporan*, București: C.H. Beck, 2008.
2. DELEANU, I. *Drept constituțional și instituții politice*. Tratat. Vol. I. București: Europa Nova, 1996.
3. GUCEAC, I. *Tratat elementar de drept constituțional*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2020.
4. Curtea Constituțională a restabilit dreptul cetățenilor de a-și alege președintele, 04.03.2016. Disponibil: <https://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=759&t=/Media/Noutati/Curtea-Constitutionala-a-restabilit-dreptul-cetatenilor-de-a-si-alege-Presedintele>
5. RENIȚĂ, Gh. *Controlul de constituționalitate al omisiunilor legislative*. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/12843/controlul-de-constitutionalitate-al-omisiunilor-legislative.html>
6. ARSENI, Al. *Supremația Constituției și raporturile dintre ramurile puterii*. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/11117/suprematia-constitutiei-si-raporturile-dintre-ramurile-puterii.html>
7. *Criza Constituțională în Republica Moldova*. Council of Europe Portal. Disponibil: <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/-/constitutional-crisis-in-the-republic-of-moldova-call-for-restraint-and-dialogue-parliament-should-repeal-today-s-decision-statement-by-president-buqu>

Recomandat

Doina CUCIURCĂ, magistru, asist. univ.